

Трансұлттық корпорациялар

Трансұлттық корпорациялар

- Жылдық айналымы 100 млн. доллардан асатын және кем дегенде алты елде бөлімшелері бар мекемелер.

**Ұлтаралық Корпорацияның
қай елге жататыны оның
штаб-пәтерінің
орналасуы бойынша
айқындалады**

ТҰЖ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

- 1. Орталықтырылғын бақылаудағы кәсіптік : жабдықтау, өндіріс және өнім өткізу бойынша халықаралық іс – әрекеттері
- 2. Халықаралық еңбек бөлінісін пайдалана отырып , әр түрлі мемлекеттердегі технологиялық кәсіпорындар бір бірімен трансферттық бағалар негізінде жиынтықтаушы бұйымдармен алмасады;
- 3. Нарықтарды филиал арасында бөлу және оларды технологиялық қамтамасыз ету

ТҰК іс-әрекеттерінің көрсеткіштері

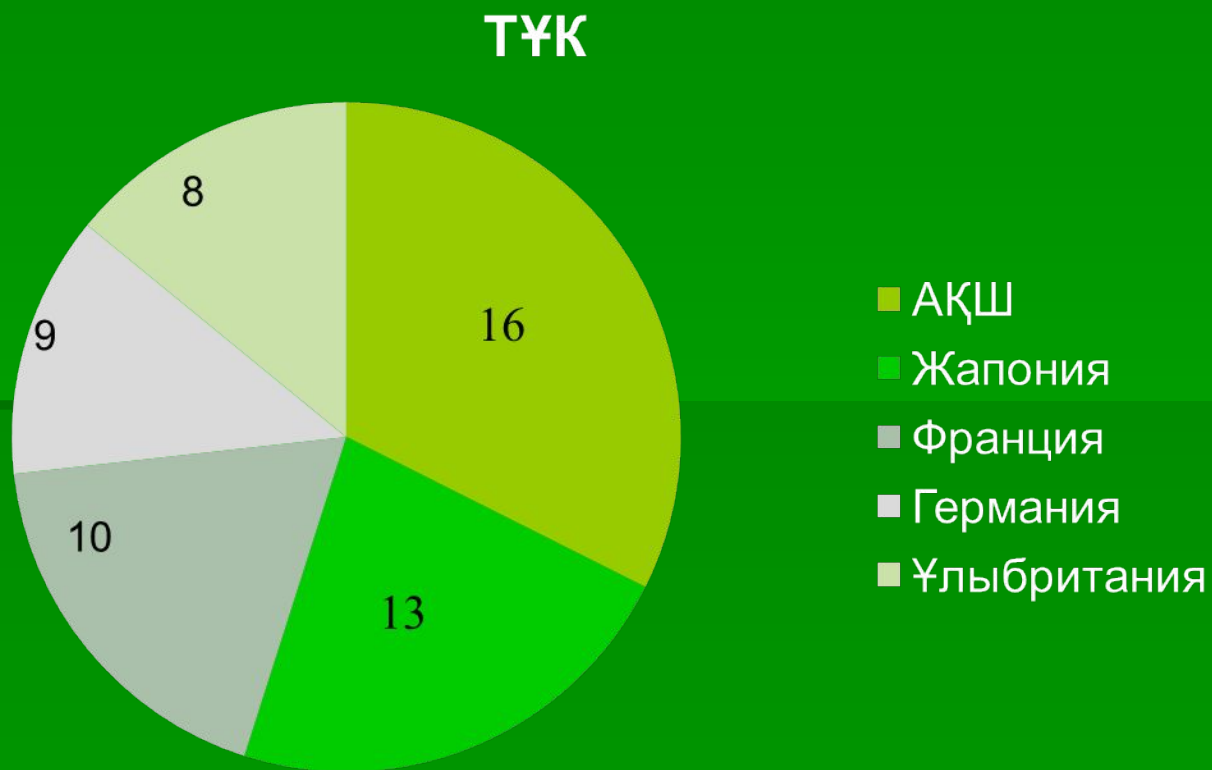
- Қазіргі заманда 65 мың ТҰК , олардың 850 мың шетелдік филиалдары бар
- ТҰК әлемдік ЖІӨ 10%,
- әлемдік сауданың 1/3.

1992-2012 жж.

- Әлемдік тауар сату мен қызмет көрсету 6,1 млрд.долл. 25,2 млрд.долл.-ға дейін өскен;
- ТҰК –дың шетелдік кәсіпорындарында 54,6 млн.адам еңбек етеді ,
- ТҰК –дың шетелдік филиалдарының тауарлар мен қызмет көрсету экспорты 1,5 трлн.долл.- дан 4,7 трлн.долларға дейін өскен немесе 3 есе.

- Негізгі ТҰК басым бөлігі 80% дамыған елдерде қалыптасқан: АҚШ, ЕО елдері және Жапонияда.

100 ірі компаниялар ішіндегі ТҰК:

- АҚШ-та- 23
- Францияда -13
- Германияда–9
- Ұлыбританияда -10 орналасқан.

Дамушы елдерде 19,5% негізгі және
50% шетелдік филиалдар,

ТМД елдерінде шамамен 0,5% және 17%.

("Yutchison Whampoa" - Гонконг,
"Семех" - Мексика, "LG Electronic" –
Корея Республикасында,
"Petroleos de Venezuela»
-Венесуэла, "Petronas" -Малайзия).

- Ірі ТҰК өнім шығару бағыттары :

Дамыған елдердің ТҰК

ТҰК	Мемлекет	Шетелдік активтері, Млн.долл.	Сатылымдары , млн.долл.	Шетелдегі жұмыс орындары
Дженерал электрик	АҚШ	412692	59815	155000
Водафон	Ұлыбритания	161174	39497	51052
Дженерал Моторз	АҚШ	175254	65288	194000
Бритиш Петролеум	Ұлыбритания	161174	200293	78100
Роял Датч Шелл	Ұлыбр/ Нидерланд	151324	184047	92000

Дамушы елдердін ТҰК

ТҰК	Мемлекет	Активтері, Млн.долл.	Сатылымдары, млн.долл.	Шетелдік жұмыс орындары
Хатчисон Вампоа	Гонконг	61607	24721	165590
Петронас	Малайзия	26530	12995	4016
Семекс	Мексика	21793	12088	39630
Сингтел	Сингапур	18000	5556	8832
Самсунг	О.Корея	17481	62100	27664

Өтпелі экономика елдердің ТҰК

ТҰК	Мемлекет	Шетелдік активтері, Млн.долл.	Сатылымдары ,млн.долл.	Шетелдегі жұмыс орындары
Газпром	Ресей	-	24536	-
Лукойл	Ресей	7792	26408	13929
Норильск	Ресей	1413	5968	1772
Новошип	Ресей	1296	350	55
Плива	Хорватия	1032	939	3394

Қазақстандағы ірі ТҰК(мың тенге).

Корпорация	Жарғылық капитал	Өзіндік капитал	Барлық активтер	Таза айналымдағы капитал	Таза пайда
АООТ КазахмысКорпорациясы “	100 731	37 750 740	78 906 248	-13 119 001	186 765
ОАО “Қазақтелеком”	12 136 529	38 278 483	66 962 591	6 653 210	2 041 235
ОАО “Қазкоммерцбанк”	2 853 902	10 378 227	50 299 880	-	1 046 000
ОАО “Қазақстанның Халық банкі”	3 011 900	4 297 204	38 929 375	-	465 388
АО “ТҰК “Казхром”	7 903 485	22 832 769	37 568 855	4 490 747	-1 932 666
ОАО “Маңғыстаумұнайгаз”	10 894 602	10 922 693	33 374 373	-10 656 061	5 205 824
ОАО “Қазақстан алюминийі”	5 834 811	5 497 751	12 974 944	-110 597	213 942
ОАО “Шымкентмұнайоргсинтез ”	83 097	11 301 652	12 880 517	3 603 681	2 399 269
ОАО “УКТМК”	21 582	5 337 632	6 863 179	1 456 900	644 371
ОАО “Темірбанк”	1 000 000	1 317 820	5 403 488	-	188 950

*Біздің қаладан қандай
ТҰК-дың
өнімдерін табуға болады?*

UNCTAD мәліметі бойынша Қазақстанда 1600 шетелдік ТҰК филиалдары тіркелген , ондағы жұмысшы саны 18 мың адамды құрайды . Бұл халық санының 0,12% үлесі Қазақстан экономикасында Батыс Еуропа – 13, Азия - 7 , АҚШ- 5 ТҰК филиалдары жұмыс істейді

**Шетелдік ТҰК
Қазақстанға
келу себептері
неде?**

Шетелдік ТҰК тарту факторлары:

Табиғи қорларының жеткілікті мөлшері,
Әр түрлі биологиялық және рекреациялық
ресурсстар,
Маманданған арзан еңбек күштері.

Жергілікті
жұмыс күшін пайдалану

Жергілікті нарыққа
ену

Жергілікті жердегі
ғылыми-техникалық
базаны пайдалану

Жергілікті шикізатты
пайдалану

ТҰК

Тиімді салық жүйесі

Транспорттық
шығындарды үнемдеу

Кедендік баж салығын төлеуді
үнемдеу

Экологиялық
шығынды үнемдеу